

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олександр ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

для студентів

спеціальностей:

- 012 Дошкільна освіта
- 013 Початкова освіта
- 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
- 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
- 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
- 022 Дизайн (Графічний дизайн)
- 024 Хореографія
- 061 Журналістика (Видавнича справа та редагування)
- 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (Фінанси і кредит)
- 073 Менеджмент (Організація виробництва)
- 081 Право
- 231 Соціальна робота (Соціальна педагогіка)

освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Король Наталія Вікторівна – старший викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі: Груздьева Олена Вікторівна, Горніцька Анастасія Вікторівна, Кашуба Наталія Вікторівна, Полінок Олена Володимирівна – викладачі циклової циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології
Протокол 30 серпня 2023 р. № 1

Голова циклової комісії Олена ГРУЗДЬОВА

Робочу програму перевірено
«   » _____ 2023 р

Заступник директора з
навчально-методичної роботи

Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи

Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма навчання			
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	140			
Курс	1, 2			
Семестр	1	2	3	4
Кількість розділів за розподілом:	10			
Обсяг кредитів	-	-	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	34	46	22	38
Аудиторні	28	42	20	36
Модульний контроль	6	4	2	2
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	-	-	-	-
Форма контролю	Екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багаті мовної особистості; формування навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях з обов'язковим дотриманням мовних норм та мовленнєвого етикету; вироблення вмінь за лексемами й граматичними формами пізнавати національне світосприймання, ментальність рідного народу.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України;
- формування предметної і ключових компетентностей;
- формування духовного світу студентів, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів;
- навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набуток, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми;
- формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки;
- розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви;
- формування мовного смаку, мовного чуття і мовної стійкості, сприяння усвідомленню краси й естетики української мови.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Навчальної програми з української мови для учнів 10 - 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання рівня стандарту, 2017 р. (автори: *Голуб Н.Б., Котусенко О.Ю., Горошкіна О.М., Новосолова В.І., Романенко Ю.О., Кондесюк Т.В., Король О.М., Тарасенко О.О., Сергєєва Н.В., Ткачова Г.В.*) очікувані результати навчальної діяльності студентів виражають **знаннєвий, діяльнісний, ціннісний, емоційний та поведінковий компоненти** ключових і предметної компетентностей, що мають бути сформовані у процесі навчання.

Компетентнісний підхід в освіті спрямовує освітній процес на формування ключових і предметної компетентностей. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає такий перелік *ключових компетентностей*: уміння вчитися протягом життя, спілкування рідною/державною й іноземними мовами, математична, компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-комунікаційна, соціальна і громадянська, здоров'язбережувальна, загальнокультурна, підприємницька, а також як предметну називає комунікативну.

Ключові (загальноосвітні) **компетентності** – здатності, яких набуває кожен студент як суб'єкт освітнього процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації.

Перелік і зміст ключових компетентностей:

1. Спілкування державною мовою – готовність (здатність) студентів засобами української мови успішно взаємодіяти у процесі розв'язання типових для

віку життєвих проблем; сформоване ціннісне ставлення до мови свого народу, наявність досвіду послуговування державною мовою.

2. Спілкування іноземними мовами – готовність (здатність) реалізовувати різноманітні комунікативні наміри у широкому діапазоні особистісних, соціальних і культурних контекстів.

3. Математична грамотність – спроможність особистості застосовувати математичні вміння в реальному житті, працювати з числовою інформацією.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб, застосовувати ІКТ у навчанні й повсякденному житті, знаходити, опрацьовувати і систематизовувати інформацію); здатність бути відкритими до інновацій, реалізувати себе в мінливому технологічному, життєвому, навчальному й трудовому середовищі.

5. Інформаційно-комунікаційна компетентність – здатність (готовність) розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та транслювати її й діяти відповідно до своїх цілей і прийнятої в суспільстві комунікаційної етики.

6. Уміння вчитися протягом життя – здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання і формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7. Соціальна і громадянська компетентності – усвідомлення громадянської повинності й відповідальності, здатність до реалізації громадянських прав і обов'язків.

8. Підприємницька компетентність – це інтегрована якість особистості, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, спроможності планувати, самоорганізовуватися й організувати підприємницьку діяльність, утілювати ідеї у сферу економічного життя, розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення, брати на себе відповідальність, формувати моделі поведінки, необхідні для успішного розв'язання нагальних виробничих проблем.

9. Загальнокультурна – здатність студента усвідомлено сприймати надбання культури як цінність, аналізувати й оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати традиційні для культури українського народу методи самовиховання.

10. Екологічна грамотність і здорове життя – здатність розумно й раціонально користуватися природними ресурсами, усвідомлене ставлення до ролі довкілля для життя й здоров'я людини; готовність виявляти активну життєву позицію в питаннях захисту довкілля, дотримуватися здорового способу життя й пропагувати його.

Очікувані результати:

Знаннєвий компонент

Студент(ка):

розуміє суть понять «лексикографія», «словник», «довідник», «довідкова література»;

називає основні типи словників;

усвідомлює важливість умінь систематизувати, зіставляти, аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, яка міститься в лексикографічних джерелах, довідниках, ресурсах мережі Інтернет;

розуміє суть понять «лексична норма», «лексичне значення слів», «лексична сполучуваність слів», «слово і контекст», «лексична помилка»;

розуміє суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»;

пояснює загальні принципи класифікації словникового складу української мови;

пояснює найпоширеніші випадки порушення лексичної норми;

визначає роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць, *комунікативно доцільно використовує* їх у власному мовленні;

визначає роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, стилістичну функцію їх;

розуміє відмінності між лексичними, фразеологічними синонімами; *доречно використовує* їх у тексті;

усвідомлює відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами;

використовує лексичну синонімію як засіб виправлення невиправданих повторів, як засіб зв'язку речень у тексті;

правильно й доречно використовує фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх;

розуміє суть понять «риторика», «мовленнева ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленнєвий вчинок»;

усвідомлює важливість риторики й риторичних умінь;

називає умови успішного спілкування; *риси, притаманні цікавому мовцеві, гарному співрозмовникові;*

називає етапи підготовки виступу;

відрізняє мовленнєву дію й мовленнєвий вчинок;

виявляє комунікативні наміри мовця;

розуміє суть понять «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»;

усвідомлює важливість дотримання орфоепічної норми для сучасного компетентного мовця;

з'ясовує суть понять «орфографічна норма», «орфограма», «орфографічна помилка», «орфографічний словник»;

усвідомлює важливість дотримання орфографічної норми для сучасного компетентного мовця;

знає правила українського правопису;

розуміє суть поняття «морфологічна норма»;

усвідомлює зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови;

розрізняє морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі;

знає норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні;

виявляє й аналізує порушення морфологічних норм;

додержує правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови;

коментує норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покликаючись на правила та граматичні закономірності слововживання;

розуміє суть понять «суперечка», «дискусія», «диспут», «полеміка», «теза», «аргумент», «сильний аргумент», «слабкий аргумент»;

усвідомлює життєву важливість діалогу;

знає різновиди суперечок;

називає правила ведення суперечки.

Діяльнісний компонент

Студент(ка):

організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);

володіє ефективними прийомами пошуку необхідної інформації в різних лексикографічних джерелах, зіставляє й аналізує її;

користується у разі потреби, лексикологічними джерелами, виділяє необхідну інформацію з лексичних словників різного типу (тлумачного, словника синонімів, антонімів, іншомовних слів, фразеологічного та ін.) і довідників, у тому числі мультимедійних;

висловлює припущення про достовірність наявної інформації;

виявляє недостовірність одержуваної інформації, прогалини в інформації й заповнює їх;

використовує знайдену інформацію для пояснень як докази й факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуаціях моделювання й проектування;

організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);

організовує й планує навчальне співробітництво з учителем та однокласниками;

працює в групі й набуває досвіду такої роботи;

дотримується лексичної норми в усних і писемних висловленнях;

уживає слова відповідно до їхніх лексичних значень, правильно використовує у мовленні багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, слова в переносному значенні з урахуванням стилю мовлення;

додержується лексичної сполучуваності слів;

виявляє й усуває порушення лексичних норм, норм слововживання;

оцінює власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання;

висловлює критичне ставлення стосовно вживання українських слів у невластивому їм значенні, невмотивованого використання запозичень;
аналізує різні ситуації мовлення, виділяє учасників спілкування, визначає їхні наміри;
практично засвоює морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці;
висловлює міркування й пропозиції щодо гармонізації спілкування;
володіє навичками ознайомлювального й вивчального читання;
уміє моделювати аудиторію;
налагоджує контакт зі слухачем (слухачами);
визначає естетичні риси мовлення;
аналізує чужий і власний текст;
висловлює припущення щодо ролі риторичних знань у житті людини;
виявляє причини успішного мовлення;
знаходить і зіставляє різні тексти публічних виступів;
пропонує способи вдосконалення риторичних навичок, набуття досвіду виступати публічно;
готує текст виступу;
виступає публічно;
порівнює, аналізує, оцінює мовленнєві вчинки тощо;
виявляє й аналізує факти порушення орфоепічної норми;
працює з орфоепічним словником і словником наголосів;
співвідносить в уяві звук і букву;
аналізує своє й чуже усне мовлення;
добирає додаткову інформацію з теми;
висловлює припущення про важливість орфоепічної норми;
виявляє й пояснює порушення орфографічної норми;
працює з орфографічним словником;
застосовує знання на практиці;
аналізує факти порушення орфографічних норм;
висловлює припущення про написання того чи того слова;
виявляє аналогії в написанні слів (*зривень – пісень*);
знаходить і аналізує додаткову інформацію з теми;
організовує власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (*визначає* мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, *пов'язує* вивчене з теми із практичною діяльністю);
планує і проєкціює застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях;
проводить рефлексію власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби *корегує* її;
користується словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми;
аналізує усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм;
організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);
володіє полемічними прийомами;

добирає аргументи на підтвердження чи спростування висловленої тези;
аналізує чужі аргументи;
висловлює припущення про недостовірність аргументів;
виявляє сильні й слабкі аргументи;
готується до суперечки;
ставить різноманітні запитання.

Ціннісний компонент

Студент(ка):

демонструє любов і повагу до рідного слова, гордість за багатство і красу української мови;

висловлює своє ставлення до знайденої інформації;

усвідомлює важливість потреби пошуку додаткової інформації для розв'язання навчальних завдань і самостійної пізнавальної діяльності;

зберігає необхідні лексикографічні видання, цінну інформацію на персональному комп'ютері, у домашній бібліотеці;

виявляє в текстах та обґрунтовує особистісні й загальнолюдські цінності;

висловлює власне розуміння цінностей;

демонструє повагу до себе й інших, добираючи і вживаючи потрібні слова;

висловлює своє ставлення до риторики;

відчуває відповідальність за мовленнєві вчинки;

розглядає мову й уміння спілкуватися як цінність;

має в домашній бібліотеці зразки гарних публічних промов, словники, довідники;

висловлює своє ставлення до чужих думок;

відчуває відповідальність за мовленнєвий вчинок, дотримання орфоепічної норми у власному мовленні;

висловлює своє ставлення до написаного (прочитаного);

відчуває відповідальність за дотримання орфографічних норм;

висловлює критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу;

Студент(ка) демонструє:

готовність до критичного мислення;

готовність висловлювати власну думку;

живий інтерес до дискусійних питань;

упевненість під час захисту своєї позиції, цінностей.

Емоційний компонент

Студент(ка):

виражає засобами мови адекватні почуття і враження від результатів роботи;

висловлює адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного;

уміє керувати почуттями відповідно до обставин;

відчуває задоволення від добре виголошеної промови;

уболює за результати своєї роботи;

захоплюється гарними промовами відомих ораторів, прагне наслідувати їх;

висловлює адекватні почуття і враження від сприйнятого на слух чужого мовлення, читання текстів різних жанрів і стилів;

висловлює адекватні почуття і враження від почутого або прочитаного;

відчуває задоволення від власних досягнень;
розвиває власні мовні смаки й мовне чуття;
відчуває естетику мови;
висловлює адекватні почуття у процесі роботи і враження від результатів її;
відчуває емоційне задоволення від спостереження за красою довкілля;
виражає за допомогою інтонації почуття й емоції під час читання й переказування тексту;
висловлює адекватні почуття, відтворені автором у тексті;
висловлює адекватні почуття і враження від результатів роботи.

Поведінковий компонент

Студент(ка):

відповідально ставиться до кожного вжитого слова;
демонструє інтерес до нових слів й *активність* у збагаченні власного словникового запасу;
демонструє на уроках *активність, ініціативність, відповідальність, комунікабельність, уміння налагоджувати стосунки* під час групової діяльності;
ініціює обговорення публічних промов;
висловлює пропозиції щодо вдосконалення риторичної майстерності;
демонструє впевненість під час виголошення промови;
бере на себе відповідальність за свої мовленнєві вчинки;
демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми;
ініціює обговорення складних або суперечливих питань з теми;
висловлює пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення;
демонструє бажання долати труднощі в опануванні теми;
ініціює обговорення складних або суперечливих питань з теми;
висловлює пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення;
сприймає орфографічну грамотність як статусну річ;
демонструє наміри щодо вдосконалення власної орфографічної грамотності;
відчуває відповідальність за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні;
ініціює конкретні заходи, *бере участь* у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм;
висловлює пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми;
демонструє небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах;
демонструє високу культуру поведінки;
ініціює нові види роботи;
ініціює спілкування, обмін інформацією з одногрупниками;
висловлює пропозиції щодо вдосконалення граматичного ладу власного мовлення;
висловлює пропозиції щодо активізації роботи на занятті;
ініціює дотримання у коледжі мовного режиму;
висловлює пропозиції щодо поліпшення правописної грамотності;
ініціює проведення рольових ігор із застосуванням мовленнєвих жанрів;
демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

I СЕМЕСТР

Назва розділів і тем	Всього	Розподіл годин			
		Аудиторна робота			
		Лекції	Практичні	Семінарські	Модульний контроль
Розділ 1. Лексична норма	16				
Тема 1. Вступ. Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела	2	2			
Тема 2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові	2	2			
Тема 3. Слово як одиниця мови	2	2			
Тема 4. Стилiстично нейтральна й експресивно забарвлена лексика	2		2		
Модульний контроль. Говоріння: усний переказ	2				2
Тема 5. Лексико-стилістичні синоніми. Антоніми, пароніми	2		2		
Тема 6. Порушення лексичної норми	2		2		
Тема 7. Багатозначність, синонімія та антонімія фразеологізмів	2		2		
Тема 8. Утвердження лексичної норми в словниках української мови	2		2		
Модульний контроль. Перевірка мовної теми (письмово)	2				2
Розділ 2. Практична риторика	12				
Тема 1. Риторика як наука і мистецтво	2	2			
Тема 2. Мовленнєва ситуація, її елементи	2			2	
Тема 3. Вимоги до мовлення оратора	2		2		
Тема 4. Особливості моделювання аудиторії	2		2		
Тема 5. Текст як одиниця мовлення	2		2		
Тема 6. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки	2			2	
Модульний контроль. Есе (письмово)	2				2
<i>Усього</i>	34	8	16	4	6

II СЕМЕСТР

Назва розділів і тем	Всього	Розподіл годин			
		Аудиторна робота			
		Лекції	Практичні	Семінарські	Модульний контроль
Розділ 3. Орфоепічна норма	4				
Тема 1. Орфоепія як розділ мовознавчої науки	2	2			
Тема 2. Акцентологічні особливості сучасної української літературної мови	2			2	
Говоріння: усний твір	2		2		
Розділ 4. Орфографічна норма	20				
Тема 1. Орфографічні норми української мови: загальна характеристика	2	2			
Тема 2. Основні правила правопису апострофа та м'якого знака	2		2		
Тема 3. Особливості чергування звуків української мови	2		2		
Тема 4. Зміни в групах приголосних	2		2		
Тема 5. Основні орфограми в префіксах і суфіксах	2		2		
Тема 6. Складні випадки правопису великої літери	2			2	
Тема 7. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом	2		2		
Тема 8. Особливості написання слів іншомовного походження	2		2		
Тема 9. Складні випадки написання власних назв	2		2		
Тема 10. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук	2		2		
Модульний контроль. Есе (письмово)	2				2
Розділ 5. Морфологічна норма	10				
Тема 1. Іменник: загальна характеристика	2			2	
Тема 2. Особливості граматичних категорій числа і відмінка іменника	2		2		
Тема 3. Особливості відмінювання іменників I і II відміни	2		2		
Тема 4. Особливості відмінювання іменників III і IV відміни	2		2		
Тема 5. Творення й відмінювання імен по батькові	2			2	
Розділ 6. Практична риторика	6				
Тема 1. Суперечка як вид комунікації.	2			2	
Тема 2. Засоби мовного вираження промови	2			2	
Тема 3. Мистецтво відповідати на запитання	2			2	
Модульний контроль. Перевірка мовної теми (письмово)	2				2
Усього	46	4	24	14	4

III СЕМЕСТР

Назва розділів і тем	Всього	Розподіл годин			
		Аудиторна робота			
		Лекції	Практичні	Семінарські	Модульний контроль
Розділ 7. Морфологічна норма	20				
Тема 1. Особливості прикметника як частини мови	2		2		
Тема 2-3. Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника	4		2	2	
Тема 4. Займенник як частина мови. Розряди займенників	2			2	
Тема 5-6. Дієслово, дієслівні форми	4		2	2	
Тема 7. Прислівник. Ступені порівняння	2		2		
Тема 8-9. Службові частини мови	4		2	2	
Тема.10. Вигук. Звуконаслідування	2	2			
Модульний контроль. Перевірка мовної теми	2				2
<i>Усього</i>	22	2	10	8	2

IV СЕМЕСТР

Назва розділів і тем	Всього	Розподіл годин			
		Аудиторна робота			
		Лекції	Практичні	Семинарські	Модульний контроль
Розділ 8. Синтаксична норма	12				
Тема 1. Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка	2	2			
Тема 2. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка	2		2		
Тема 3. Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення	2			2	
Тема 4. Прості ускладнені речення	2		2		
Тема 5-6. Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях	4		2	2	
Розділ 9. Пунктуаційна норма	16				
Тема 1. Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні	2		2		
Тема 2 -3. Розділові знаки у простих ускладнених реченнях	4		2	2	
Тема 4. Кома в складному реченні	2		2		
Тема 5. Крапка з комою у складному реченні	2		2		
Тема 6. Двокрапка у складному реченні	2		2		
Тема 7. Тире у складному реченні	2		2		
Тема 8. Розділові знаки при прямій мові	2		2		
Розділ 10. Стилiстична норма	8				
Тема 1. Практична стилістика і культура мовлення	2			2	
Тема 2-3. Стилiстичні особливості частин мови	4			4	
Тема 4. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях	2			2	
Модульний контроль. Перевірка мовної теми	2				2
<i>Усього</i>	38	2	20	14	2

5. Програма навчальної дисципліни

Відповідно до Навчальної програми з української мови для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання рівня стандарту, 2017 р. (автори: Голуб Н.Б., Котусенко О.Ю., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І., Романенко Ю.О., Кондесюк Т.В., Король О.М., Тарасенко О.О., Сергєєва Н.В., Ткачова Г.В.) подано змістові лінії, які визначають суть процесу навчання української мови:

мовленнєва змістова лінія орієнтує роботу викладача на всебічний розвиток студентів, формування їх як компетентних мовців, передбачає системну цілеспрямовану роботу на кожному занятті над збагаченням активного словника, засвоєнням мовленнєвих жанрів, формуванням навичок ефективної комунікації, набуттям досвіду розв'язання життєвих проблем засобами мови (відображена у переліку рекомендованих видів роботи);

мовна змістова лінія визначає перелік важливих для засвоєння питань теорії мови, що є базовими для формування навичок нормативного мовлення, мовленнєвої культури;

необхідність *діяльнєвої змістової лінії* зумовлена метапредметним характером предметних знань і необхідністю занурення студентів як суб'єктів освітнього процесу в усі види діяльності, під час яких вони набувають суб'єктного досвіду, опановують різні стратегії мовленнєвої діяльності (відображена в розділі 3. Результати навчання за дисципліною);

соціокультурна змістова лінія покликана забезпечувати системність патріотичного, морального, естетичного виховання студентів, реалізовувати завдання соціалізації молоді, бути орієнтиром у спрямуванні навчання на оволодіння всіма ключовими компетентностями;

наскрізні змістові лінії спільні для всіх загальноосвітніх дисциплін, є засобом інтегрування навчального змісту, вони корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій студента, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

Розділ 1. Лексична норма

Тема 1. Вступ. Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела

Лексикографія як наука. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (у числі на електронних носіях). Інформативна й нормативна функції їх. Основні типи словників. Довідкові медіаресурси.

Основні поняття: лексикографія, словник, медіаресурси

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові

Поняття норми. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи норм.

Основні поняття: норма, правило, стандарт

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 3. Слово як одиниця мови

Лексична помилка. Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значень слова від контексту. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність.

Основні поняття: лексика, лексикологія, слово, контекст

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 4. Стилiстично нейтральна й експресивно забарвлена лексика

Слова власне українські й запозичені. Застарілі, запозичені слова, неологізми, їх стилістичні функції. Виправдані й небажані запозичення.

Основні поняття: запозичення, неологізми, архаїзми, історизми

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 5. Лексико-стилістичні синоніми. Антоніми, пароніми.

Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.

Основні поняття: синоніми, антоніми, пароніми

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 6. Порухення лексичної норми

Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невласливому їм значенні.

Основні поняття: лексична норма, помилка, калька

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 7. Багатозначність, синонімія та антонімія фразеологізмів.

Основні групи фразеологізмів, багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення.

Основні поняття: фразеологізм, багатозначність, синонімія, антонімія

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 8. Утвердження лексичної норми в словниках української мови

Утвердження лексичної норми в словниках української мови (повторення й узагальнення). Стилiстично нейтральна лексика; емоційно й експресивно забарвлені засоби, що надають мовленню певного стильового відтінку (ласкаве, іронічне, урочисте та ін.). Специфічно-побутова лексика. Професійно-виробнича лексика; наукова і ділова лексика. Просторічні слова; діалектні.

Основні поняття: лексика, стилістично нейтральна, емоційно й експресивно забарвлена, професійно-виробнича, наукова, ділова

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 2. Практична риторика

Тема 1. Риторика як наука і мистецтво

Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики в сучасному світі.

Основні поняття: риторика, красномовство, текст

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Мовленнєва ситуація, її елементи

Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації (мовець (адресат), слухач (аудиторія), предмет мовлення, умови успішного спілкування).

Основні поняття: мовець, слухач, мовлення, спілкування

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 3. Вимоги до мовлення оратора

Особистість мовця (чарівність, артистизм, упевненість у собі, щирість, обізнаність, об'єктивність, доброзичливість). Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця.

Основні поняття: комунікація, порядність, культура мовлення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 4. Особливості моделювання аудиторії

Аудиторія (слухач, слухачі). Види слухання. Цілі слухання. Моделювання аудиторії. Контакт з аудиторією. Прийоми налагодження контакту.

Основні поняття: слухання, моделювання, контакт

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 5. Текст як одиниця мовлення

Текст як одиниця спілкування. Етапи підготовки тексту виступу. Види читання і записування тексту виступу. Естетика тексту.

Основні поняття: текст, спілкування, етика, оратор

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 6. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки

Ефективність мовлення. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки. Комунікативний намір. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія.

Основні поняття: стратегія, тактика, модель поведінки

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 3. Орфоепічна норма

Тема 1. Орфоепія як розділ мовознавчої науки

Орфоепічна норма. Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник. Поняття милозвучності. Чергування у//в, і//й як засіб милозвучності. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків.

Основні поняття: орфоепія, милозвучність, звук

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Акцентологічні особливості сучасної української літературної мови

Наголос. Основні правила наголошування слів. Нормативний наголос. Варіантне наголошування слів в українській мові. Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів.

Основні поняття: акцентуація, наголос, норма

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 4. Орфографічна норма

Тема 1. Орфографічні норми української мови: загальна характеристика

Орфограма. Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Принципи української орфографії. Ненаголошені е, и в корені слова.

Основні поняття: орфограма, правопис, традиція, диференціація

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Основні правила правопису апострофа та м'якого знака

Апостроф. Позначення м'якості приголосних.

Основні поняття: апостроф, м'який знак, норма

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 3. Особливості чергування звуків української мови

Чергування голосних. Чергування приголосних в українській мові.

Основні поняття: звук, чергування, словотворення, граматична форма

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 4. Зміни в групах приголосних

Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення. Спрощення приголосних. Подвоєння та подовження приголосних.

Основні поняття: словотворення, подвоєння, подовження, спрощення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 5. Основні орфограми в префіксах і суфіксах

Правопис префіксів з-, без-, роз-, через-, від-, між-, над-, об-, під-, перед-, понад-, пред-, пре-, при-, прі-. Голосні у префіксах іншомовного походження. Правопис суфіксів -ичок, -ичк(а), -ечок, -ечк(а), -івн, -ичн, -ічн, -їчн, -ев, -єв, -ов, -ист, -їст, -ова, -ува, -юва, -ір, -ир.

Основні поняття: будова слова, префікс, суфікс

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 6. Складні випадки правопису великої літери

Уживання великої літери. Правила перенесення слів із рядка в рядок.

Основні поняття: власні назви, складоподіл

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 7. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.

Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.

Основні поняття: правопис, частини мови

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 8. Особливості написання слів іншомовного походження

Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки».

Основні поняття: правило «дев'ятки»

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 9. Складні випадки написання власних назв

Складні випадки написання прізвищ. Складні випадки написання географічних назв. Правила графічних скорочень слів.

Основні поняття: географічна назва, графічне скорочення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 10. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук

Розрізнення прислівників і співзвучних сполук (*збоку – з боку, зрештою – з рештою, всередині – в середині* тощо). Правила написання їх. Написання **не, ні** з різними частинами мови.

Основні поняття: прислівник, повнозначні та службові частини мови

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 5. Морфологічна норма

Тема 1. Іменник: загальна характеристика

Морфологічна помилка. Іменник. Рід іменників (складні випадки узгодження роду іменників типу *кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь* та ін. з іншими частинами мови). Паралельні родові форми іменника (*зал – зала, птах – птаха, плацкарт – плацкарта* тощо). Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (*поет – поетеса, поетка; директор – директорка, робітник – робітниця* та ін.). Іменники спільного і подвійного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх.

Основні поняття: іменник, рід, число, відмінок, відміна

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Особливості граматичних категорій числа і відмінка іменника

Іменники, що мають лише форму однини або множини. Складні випадки відмінювання іменників.

Основні поняття: відміна, число, однина, множина

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 3. Особливості відмінювання іменників I і II відміни

Закінчення іменників I відміни в орудному відмінку. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та абстрактним значенням (*терміна – терміну, феномена – феномену*). Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка (**-ові, -еві (-єві) , -у (-ю)**); іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів (*узяв олівець – узяв олівця, написав лист – написав листа*); іменників місцевого відмінка однини (*на коні – на коневі, в ліжку – на ліжкові, в гаї – в гаю, на торзі – на торгу*); іменників місцевого відмінка множини (*кістками – костями, крильми – крилами, чобітьми – чоботями* тощо).

Основні поняття: відмінювання, правопис, конкретне та абстрактне значення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 4. Особливості відмінювання іменників III і IV відміни

Закінчення іменників III відміни в орудному відмінку. Словозміна іменників IV відміни.

Основні поняття: відмінювання, словозміна

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 5. Творення й відмінювання імен по батькові

Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові.

Основні поняття: звертання, імена по батькові

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 6. Практична риторика

Тема 1. Суперечка як вид комунікації

Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки. Правила ведення суперечки.

Основні поняття: суперечка, комунікація

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 2. Полеміка як мистецтво переконувати

Аргументи й докази. Полемічні прийоми.

Основні поняття: полеміка, доведення, аргумент, факт

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 3. Мистецтво відповідати на запитання

Мистецтво відповідати на запитання. Класифікація питань. Види відповідей

Основні поняття: оратор, культура, мистецтво

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 1, 3, 5

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Розділ 7. Морфологічна норма

Тема 1. Особливості прикметника як частини мови

Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників. Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки, використання прислівників *дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю, злегка* та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (*величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрий*). Прикметники, що перейшли в іменники.

Основні поняття: прикметний, ступені порівняння, повни та коротка форма прикметників

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 2-3. Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника

Групи числівників за значенням, граматичними ознаками та за будовою. Їх правопис. Особливості відмінювання числівників, зв'язки числівників з іменниками. Творення й написання відчислівникових складних слів. Аналіз вжитих у тексті числівників з погляду правильності вживання їх форми.

Основні поняття: числівник, кількісний: власне кількісний, дробовий, збірний, неозначено-кількісний; порядковий

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 4. Займенник як частина мови. Розряди займенників

Займенник. Розряди займенників. Співвідношення займенників з іменними частинами мови. Відмінкові закінчення займенників, співвідносних з іменниками, прикметниками, числівниками.

Основні поняття: займенник, розряди займенників: особові, зворотний, питально-відносні, неозначені, заперечні, присвійні, вказівні

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 5-6. Дієслово, дієслівні форми

Змінні і незмінні дієслівні форми. Складні випадки словозміни дієслів *дати, їсти, відповісти, бути* та ін. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини (*ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть*). Активні й пасивні дієприкметники. Вживання форм на –но, -то. Дієприслівник.

Основні поняття: дієслово, форми дієслова: особові, безособові, дієприкметник, дієприслівник, форми на –но, -то

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 7. Прислівник. Ступені порівняння

Значення прислівника, його граматичні ознаки. Морфологічні типи прислівників. Словотвір прислівників. Прислівникові сполучення. Синоніміка прислівників. Прості, складні і складені прислівники.

Основні поняття: прислівник, ступені порівняння прислівників, синоніміка

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 8-9. Службові частини мови.

Вживання службових частин мови: прийменників, сполучників, часток.

Основні поняття: прийменник, сполучник, частка.

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 10. Вигук. Звуконаслідування.

Особливості вживання вигуків. Звуконаслідування у мовленні.

Основні поняття: вигук, звуконаслідувальні слова.

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Розділ 8. Синтаксична норма

Тема 1. Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка

Складні випадки синтаксичного узгодження (*УПА засвідчила; до міста Старий Самбір; у місті Чернівці*).

Складні випадки і варіанти синтаксичного керування (*відгук про роботу, радіти з перемоги і радіти перемозі; потреба в підручниках; не вживати заходів; не викликає довіри; враження від фільму; командувач військ; багатий на копалини і багатий копалинами; близько десятої години; переміг завдяки вам; посіяла біля хати, за нашими розрахунками*).

Уживання прийменників *в* і *на* з географічними назвами і просторовими іменниками (*відбувається в Україні, побувати в Німеччині; поглянути на Вкраїну; жити на Черкащині; піднятися на Еверест*).

Словосполучення з прийменником *по* (*піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо*).

Словосполучення з прийменниками *в(у), при, за, із-за* (*посіяти у дощ; працювати в бібліотеці; росте при дорозі; за часів Мазепи; за активної підтримки*).

Вживання похідних сполучників.

Основні поняття: синтаксис, узгодження, керування, прилягання, словосполучення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 2. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка

Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка (*Він був активним учасником тих подій. Мій однокласник – директор школи. Перегляд вистави становить частину нашого плану на вихідний. Висіло багато картин; більшість громадян учора підтримали; більшість депутатів проголосувало; батько з сином відвідали; виставка-продаж вразила*).

Пасивні конструкції з дієсловами на –ся.

Основні поняття: підмет, присудок, пасивна конструкція

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 3. Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення

Типи односкладних речень: дієслівні, прислівникові, іменні. Засоби вираження головних членів речення в односкладних реченнях різних типів.

Питання про еквіваленти речення:

- слова-речення;
- незакінчені речення;
- звертання-речення.

Основні поняття: речення, односкладне речення: означено-особове, неозначено-особове, узагальнено-особове, безособове; повне, неповне речення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 4. Прості ускладнені речення

Особливості простого ускладненого речення. Чинники синтаксичного ускладнення простого речення: однорідність, відокремлення, звертання, вставні і вставлені слова та конструкції.

Основні поняття: однорідність, відокремлення, звертання, вставні і вставлені слова та конструкції

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 5 - 6. Правила побудови складних речень

Правила побудови складнопідрядних речень. Правила побудови складносурядних речень. Правила побудови складних безсполучникових речень. Правила побудови складних багатокomпонентних речень з різними видами зв'язку. Складносурядне речення: семантико-синтаксичні відношення між компонентами, засоби зв'язку.

Складні безсполучникові речення. Структурні особливості складнопідрядних речень. Класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні багатокomпонентні речення. Розділові знаки у складносурядних та складнопідрядних реченнях.

Основні поняття: складне речення, складносурядне, складнопідрядне, безсполучникове, багатокomпонентні речення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Розділ 9. Пунктуаційна норма

Тема 1. Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні

Граматична основа двоскладного речення:

- загальна характеристика головних членів речення;
- способи вираження підмета та присудка;
- тире між підметом і присудком;
- зв'язок підмета з присудком;
- помилки при узгодженні підмета й присудка. Складні випадки при виборі форми роду, форми числа.

Основні поняття: двоскладне речення, підмет, присудок, форми роду, числа

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 2 - 3. Розділові знаки у простих ускладнених реченнях

Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених

- звертаннями;
- однорідними членами речення;
- відокремленими означеннями, прикладками, обставинами;
- вставними і вставленими словами і реченнями.

Основні поняття: звертання; однорідні члени речення; відокремлені члени речення; вставні і вставлені слова, речення

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 4. Кома в складному реченні.

Кома в складнопідрядному реченні. Кома в складносурядному реченні. Кома в складному безсполучниковому реченні. Кома в складному багатокomпонентному реченні з різними видами зв'язку.

Основні поняття: безсполучникове речення, багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 5. Крапка з комою у складному реченні.

Крапка з комою в складнопідрядному реченні. Крапка з комою в складносурядному реченні. Крапка з комою в складному безсполучниковому реченні. Крапка з комою в складному багатокomпонентному реченні з різними видами зв'язку.

Основні поняття: складносурядне речення, багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 6. Двокрапка у складному реченні.

Двокрапка в складнопідрядному реченні. Двокрапка в складносурядному реченні. Двокрапка в складному безсполучниковому реченні. Двокрапка в складному багатокomпонентному реченні з різними видами зв'язку.

Основні поняття: складносурядне речення, безсполучникове речення, багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 7. Тире у складному реченні.

Тире в складнопідрядному реченні. Тире в складносурядному реченні. Тире в складному безсполучниковому реченні. Тире в складному багатокomпонентному реченні з різними видами зв'язку.

Основні поняття: складносурядне речення, складнопідрядне речення, безсполучникове речення, багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 8. Розділові знаки при прямій мові.

Кома при прямій мові. Двокрапка при прямій мові. Крапка з комою при прямій мові. Тире при прямій мові.

Основні поняття: пряма мова, слова автора

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Розділ 10. Стилiстична норма

Тема 1. Практична стилістика і культура мовлення

Мовлення як предмет стилістики і культури мовлення. Стилiстика та її підрозділи: стилістика мови (практична) і стилістика мовлення (функціональна), їх відмінність.

Два рівні володіння українською літературною мовою: мовлення правильне (норми літературної мови) і комунікативно доцільне (змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність).

Стилiстична помилка. Стилiстичне використання багатозначних слів і омонімів, синонімів, антонімів і паронімів.

Стилiстичні особливості слів іншомовного походження.

Основні поняття: стилістика, культура мовлення, норма, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 2-3. Стилiстичні особливості частин мови.

Стилiстичні особливості іменних частин мови. Стилiстичні особливості дієслова. Стилiстичні особливості прислівника. Стилiстичні особливості службових частин мови.

Основні поняття: іменні частини мови, дієслово, прислівник, службові частини мови

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

Тема 4. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях.

Особливості вживання різних типів словосполучень і речень у художньому, розмовному, офіційно-діловому, науковому, публіцистичному, епістолярному, конфесійному стилях.

Основні поняття: стилі мовлення, художній, розмовний, офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, епістолярний, конфесійний

Рекомендовані джерела

Основна (базова) : 2, 4

Додаткова: 4, 5, 6, 7

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінювання результатів навчання української мови здійснюється на основі функціонального підходу до навчання курсу української мови, який насамперед має забезпечити студентам уміння ефективно користуватися мовою як засобом пізнання, комунікації; високу мовну культуру особистості; сприяти формуванню громадянської позиції, національної самосвідомості.

Оцінювання результатів навчання мови здійснюється на основі:

- а) врахування основної мети, що передбачає різнобічний мовленнєвий розвиток особистості;
- б) освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири елементи — знання, вміння й навички, досвід творчої діяльності і досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу;
- в) функціонального підходу до мовного курсу, який передбачає вивчення мовної теорії в аспекті практичних потреб розвитку мовлення.

Об'єктами регулярної перевірки та оцінювання мають бути:

- мовленнєві вміння й навички з чотирьох видів мовленнєвої діяльності;
- знання про мову й мовлення;
- мовні уміння та навички;
- досвід творчої діяльності;
- досвід особистого емоційно-ціннісного ставлення до світу.

Говоріння та письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Під час перевірки складених студентами висловлювань (діалогів, усних і письмових переказів та творів) ураховується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

Діалогічне мовлення

1. Перевіряється здатність студентів:

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;
- б) демонструвати вміння:
  - складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування;
  - самостійно досягати комунікативної мети;
  - використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
    - дотримуватися теми спілкування;
    - додержуватися правил спілкування;
    - дотримуватися норм літературної мови;
    - демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- в) висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;
- г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями при його оцінюванні.

Перевірка рівня сформованості діалогічного мовлення здійснюється таким чином: викладач пропонує двом студентам вибрати одну із запропонованих тем чи

мовленнєвих ситуацій (теми чи ситуації пропонуються різного рівня складності), обдумати її й обговорити з товаришем перед групою у формі діалогу протягом 3 - 5 хвилин. Оцінка ставиться кожному зі студентів.

2. *Матеріал для контрольних завдань* добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей та пізнавальних інтересів студентів.

3. *Одиниця контролю:* діалог, складений двома студентами (до 16 – 20 реплік).

4. *Оцінювання.*

Критерії оцінювання

Рівень	Бал	Характеристика складених студентами діалогів
Початковий (бали цього рівня одержують студенти, успіхи яких у самостійному складанні діалогу поки що незначні).	1	У студента виникають значні труднощі у підтриманні діалогу. Здебільшого він відповідає на запитання лише “так” чи “ні” або аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
	2	Студент відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам досягти комунікативної мети не може.
	3	Студент бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним лише частково.
Середній (балів цього рівня заслуговують студенти, які досягли певних результатів у складанні діалогу за двома - чотирма показниками з нескладної теми, але за іншими критеріями результати поки що незначні).	4	Студент бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; трапляється чимало помилок у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
	5	Студент бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, додержується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми, мовлення його характеризується стереотипністю, недостатньою різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
	6	Студент успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.

Достатній (балів цього рівня заслуговують студенти, які самостійно, у цілому вправно за більшістю критеріїв склали діалог з теми, що містить певну проблему, продемонстрували належну культуру спілкування, проте за деякими з критеріїв (від 2-х до 4-х) їх мовлення ще містить певні недоліки).	7	Діалогічне мовлення студента за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з'являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому додержуються, але ще є істотні недоліки (за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік тощо.
	8	Студент в основному вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх за допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями (3-ма).
	9	Студенти самостійно складають діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлюють думки, виявляють вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, здебільшого виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражається особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.
Високий (балів цього рівня заслуговують студенти, які продемонстрували високу культуру спілкування, переконливо аргументуючи свої думки з приводу проблемної теми, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; змогли зіставити різні погляди на той самий предмет, навести аргументи	10	Студенти складають діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляють готовність уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; додержуються правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним з критеріїв можливі певні недоліки.
	11	Студенти складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументують свою позицію, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляють повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам.

“за” і “проти” в їх обговоренні тощо).	12	Студенти складають глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж самі визначають проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й з власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатні змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; додержуються правил поведінки і мовленнєвого етикету в розмові.

Мовне оформлення оцінюють орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Примітка. Під **мовним оформленням** діалогу, тексту слід розуміти наявність / відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних), стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір), письмо (письмові переказ і твір)

1. Перевіряється здатність студента:

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно чи письмово);

б) демонструвати вміння:

— будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод з власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);

— урахувати мету спілкування, адресата мовлення;

— розкривати тему висловлювання;

— виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;

— викладати матеріал логічно, послідовно;

— використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;

— додержуватися єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

— трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;

— створювати оригінальний текст певного стилю;

— аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;

— викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Організація контролю здійснюється за одним з двох варіантів.

Варіант перший: усі студенти виконують роботу самостійно.

Варіант другий: студенти складають висловлювання на основі диференційованого підходу (для початкового рівня пропонуються докладні допоміжні матеріали, для середнього - допоміжні матеріали загального характеру, а для одержання балів достатнього і високого рівнів необхідно написати переказ чи твір самостійно).

Перевірка здатності **говорити** (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: викладач пропонує певне завдання (переказати зміст матеріалу докладно, стисло, вибірково; самостійно створити висловлювання на відповідну тему) і дає студентові час на підготовку.

Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: студентам пропонується переказати прочитаний викладачем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

2. Матеріал для контрольного завдання:

а) Переказ.

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читається викладачем, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо (кількість слів для переказу 350 - 450).

Тривалість звучання усного переказу — 3-5 хвилин.

б) Твір.

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих студентів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

3. Одиниця контролю: усне/письмове висловлювання студентів.

Обсяг письмового твору – 3 - 3,5 сторінки.

4. Оцінювання.

У монологічному висловлюванні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку — за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

За письмове мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, ураховуючи їх співвідношення.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Орфографія, пунктуація	лексична, граматична, стилістична
Початковий (бали цього рівня одержують студенти, які не досягають значного успіху за жодним з визначених критеріїв).	1	Студент будує лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна.	15-16 і більше	9-10
	2	Студент будує лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.	11-12	
Середній (балів цього рівня заслуговують студенти, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі).	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників (до семи), наприклад: характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу — не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.	7-8	
	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6	
Достатній (балів цього рівня заслуговують студенти, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускають	7	Студент самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу — з урахуванням виду переказу), вдало добираються лексичні засоби (у разі переказу — використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо.	4	5-6

ся недоліків).	8	Студент самостійно буде достатньо повне (у разі переказу — з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох).	3	
	9	Студент самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу — з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу — авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу — використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.	1 + 1 (негруба)	
Високий (балів цього рівня заслуговують студенти, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один з них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання).	10	Студент самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу — з урахуванням виду переказу) текст, урахує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу — зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності тексту; але за одним з критеріїв допущено недолік.	1	3
	11	Студент самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу — з урахуванням виду переказу) текст, урахує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками своїх одногрупників (у разі переказу — враховує авторську позицію), уміє пов'язати обговорюваний предмет з власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Студент самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	—	1

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення,

і їхня сума ділиться на два. При цьому, якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється в бік більшого числа.

Оцінювання мовних знань і вмінь

Видами оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови є *поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація*.

Поточне оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог програми.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі вивчення теми. Його основними завданнями є встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь та навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування; виконання студентами різних видів письмових робіт; взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Для контрольної перевірки використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані студентами правильні варіанти виконання завдань тестового характеру та самостійно дібрані приклади.

Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за зазначену вище роботу студент міг одержати від 1 бала (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

Виведення підсумкового (семестрового) бала

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру. Він узагальнено відображає знання студента з мови.

Контрольна перевірка здійснюється фронтально або індивідуально.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Не передбачено навчальним планом.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Фронтально оцінюються диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт).

Індивідуально оцінюються говоріння (діалог, усний переказ, усний твір).

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань, визначених викладачем (тести, диктант тощо) залежно від змісту матеріалу, що вивчається.

Одним із видів фронтальних контрольних робіт також є есе.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Підсумкова форма контролю – екзамен, який є обов'язковим при проведенні Державної підсумкової атестації.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Державна підсумкова атестація з української мови відбувається у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

I семестр

Разом: 34 год.: лекції – 8 год., сем. – 4 год., практ. – 16 год., ТОЗ – 6 год.

Розділи	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Види поточного контролю
Розділ 1. Лексична норма	Вступ. Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела			
	Поняття норми в сучасній українській літературній мові			
	Слово як одиниця мови			
			Стилістично нейтральна й експресивно забарвлена лексика	
				Говоріння: усний переказ
			Лексико-стилістичні синоніми. Антоніми, пароніми.	
			Порушення лексичної норми	
			Багатозначність, синонімія та антонімія фразеологізмів	
			Утвердження лексичної норми в словниках української мови	
				Перевірка мовної теми (письмово)
Розділ 2. Практична риторика	Риторика як наука і мистецтво			
		Мовленнєва ситуація, її елементи		
			Вимоги до мовлення оратора	
			Особливості моделювання аудиторії	
			Текст як одиниця мовлення	
		Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки		
				Есе (письмово)

II семестр

Разом: 46 год.: лекції – 4 год., сем. – 14 год., практ. – 24 год., ТОЗ – 4 год.

Розділи	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Види поточного контролю
Розділ 3. Орфоепічна норма	Орфоепія як розділ мовознавчої науки			
		Акцентологічні особливості сучасної української літературної мови		
			Говоріння: усний твір	
Розділ 4. Орфографічна норма	Орфографічні норми української мови: загальна характеристика			
			Основні правила правопису апострофа та м'якого знака	
			Особливості чергування звуків української мови	
			Зміни в групах приголосних	
			Основні орфограми в префіксах і суфіксах	
		Складні випадки правопису великої літери		
			Написання складних слів разом, окремо, з дефісом	
			Особливості написання слів іншомовного походження	
			Складні випадки написання власних назв	
			Розрізнення прислівників і співзвучних сполук	
			Есе (письмово)	
Розділ 5. Морфологічна норма		Іменник: загальна характеристика		
			Особливості граматичних категорій числа і відмінка іменника	
			Особливості відмінювання іменників I і II відміни	
			Особливості відмінювання іменників III і IV відміни	
	Творення й відмінювання імен по батькові			
Розділ 6. Практична риторика		Суперечка як вид комунікації.		
		Засоби мовного вираження промови		
		Мистецтво відповідати на запитання.		
				Перевірка мовної теми (письмово)

III семестр

Разом: 22 год.: лекції – 2 год., сем. – 8 год., практ. – 10 год., ТОЗ – 2 год.

Розділи	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Види поточного контролю
Розділ 7. Морфологічна норма			Особливості прикметника як частини мови	
		Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника		
			Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника	
		Займенник як частина мови. Розряди займенників		
		Дієслово, дієслівні форми		
			Дієслово, дієслівні форми	
			Прислівник. Ступені порівняння	
		Службові частини мови.		Перевірка мовної теми (письмово)
			Службові частини мови.	
	Вигук. Звуконаслідування			

IV семестр

Разом: 38 год.: лекції – 2 год., сем. – 14 год., практи. – 20 год., ТОЗ – 2 год.

Розділи	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Види поточного контролю
Розділ 8. Синтаксична норма	Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка			
			Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка	
		Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення		
			Прості ускладнені речення	
			Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях	
		Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях		
Розділ 9. Пунктуаційна норма			Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні	
			Розділові знаки у простих ускладнених реченнях	
		Розділові знаки у простих ускладнених реченнях		
			Кома в складному реченні	
			Крапка з комою у складному реченні	
			Двокрапка у складному реченні	
			Тире у складному реченні	
			Розділові знаки при прямій мові	
			Диктант	
Розділ 10. Стилiстична норма		Практична стилістика і культура мовлення		
		Стилiстичні особливості частин мови		
		Стилiстичні особливості частин мови		
		Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях		
			Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях	
				Перевірка мовної теми (письмово)

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2018. 208 с.
2. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Грамота, 2019. 208 с.
3. Глазова О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 224 с.
4. Заболотний О. В. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Генеза, 2019. 240 с.
5. Заболотний О. В. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ: Генеза, 2018. 195 с.

Додаткова

1. Українська мова (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 272 с.
2. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Н. Б. Голуб, В. І. Новосолова. Київ: Педагогічна думка, 2018. 200 с.
3. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. Київ: Генеза, 2018. 192 с.
4. Українська мова (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 270 с.
5. Фурдуй М. І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник / за ред. В. В. Різна. Київ: Либідь, 2012. 272 с.
6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс: Навч. посіб. Київ : Вища шк., 2006. 326 с.
7. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. - 288 с.